

Мазепа (дуже стисло)

Володимир Сосюра

Поема

Пролог

О, як люблю я рідний край
І в щастя мить і у негоду!
Дунай, Дунаю мій, Дунай,
Ти у піснях мого народу.
Я бачу вод твоїх розбіг
І постать, зігнену судьбою,
Над стародавньою рікою
І сльози у очах старих.
А він колись гігантом був,
В його руках були мільйони
Людей... та "Бог мене забув,
Погнав крізь чорний вітер згубив,
Шепочуть страдницькії губи.
Стоїть Мазепа, як докір
Безжальній долі, над водою...
І небо, повне вічних зір,
Те небо вічне долі злої
Відбив його старечий зір...

I—II

Мазепа у палаці польського короля в ролі його паж. Він прославився як придворний Дон-Жуан, у якого закохуються всі панянки та пані. Він же без жалю переходить від однієї до іншої. За любов пані Зосі змагаються між собою Мазепа та пан Броніслав. Зося закохується в Мазепу, але він скоро вже починає нудитися біля цієї красуні. Коли ж вона гордо прощається з ним, зовсім не сумуючи відкрито, почуття Мазепи на короткий час знову спалахують. Але їм не судилося бути разом.

Мазепі та Зосі сниться, що він став гетьманом, а йому на груди кидається вже не Зося, а Мотря, яка біжить до нього степами. Потім їм сниться, що вони знову разом, але це тільки сон.

Пан Броніслав не пробачив Мазепі своєї образи. Він викликає пажу на герць, де гине. Мазепа тяжко поранений.

Над паном Броніславом плаче дівчина, яка приїхала до нього з України. Її тут ніхто не знає, вона теж не знає нікого. Тільки запам'ятала ім'я Мазепи. Ця дівчина — майбутня дружина Кочубея.

Король марно намагається здобути любов молодой Юзі. Він просить Мазепу допомогти йому і зробити Юзю жінкою. Дівчина закохується в Мазепу. Це вона

проводить біля нього день і ніч, поки він видужує після двобою з паном Броніславом. Він звіряється їй у своїх мріях про повернення в Україну, боротьбу за її волю.

III—IV

Мазепа все частіше згадує рідну землю. Згадує дитячі роки, коли він розмовляв з учителькою черницею про історію України. Дізнаємося, що він добре знав французьку та латинську мови. Мати теж благословила юнака боротися за свободу України. Юзя підтримує його. Життя у королівському палаці стає нестерпним.

V

Мазепа вже втратив інтерес до Юзі. Він закохується в пані Терезу, яка спочатку тримається гордовито, а потім освідчується у коханні Мазепі.

Юзя пішла в монастир.

Під час побачення Терезу та королівського пажу спіймав старий ревливий чоловік Терези. Він хапає Мазепу й пускає його степом, прив'язавши до дикого коня.

VI—IX

Скривавленого Мазепу кінь несе через степ. Змучений юнак непритомний. Загнаний кінь падає на землю.

Коли Мазепа опритомнів, перед ним стояли татари.

Мазепа живе в Криму серед татар і закохується в улюблену бранку паші Оксану. Разом з ним Оксана тікає, але татари наздоганяють їх. Летять стріли. Мазепа вирішує загинути разом з коханою.

Татар перепиняють козаки. Оксана гине під час бою, але Мазепа залишається живий.

X—XII

Мазепа стає курінним писарем Запорізького війська.

Поет згадує, що в свій час Україна була культурною європейською державою.

Гетьман Самойлович віддає булаву Мазепі.

XIII—XIV

Мазепа їде до Києва, а потім повертається до Білої Церкви, де живе Кочубей. Там він зустрічає жінку, яка колись плакала над паном Броніславом. Тепер вона дружина Кочубея.

Кочубеїха забуває свою давню думку про помсту. Тепер вона любить Мазепу і зраджує з ним чоловіка.

У Кочубеїхи народжується донька Мотря. Вона виростає запальною дівчиною, і тепер уже мати ревливим оком слідкує за нею та Мазепою. Мотря тікає до гетьмана, але він відправляє її додому. Мазепа не впевнений, що Мотря не його дочка.

Кочубей хоче помститися Мазепі й пише листа Петрові I, що Мазепа хоче відірвати Україну від Роси.

Петро I не вірить донесенню Кочубея і віддає його разом з Іскрою, який привіз листа, на розправу гетьманові. Іскру та Кочубея карають стинанням голови. Кочубеїху прив'язують до коня й випускають у степ.

XV—XVII

Мазепі не подобається відданість Івана Палія Росії. Він пише листа Петрові з тим же звинуваченням, яке колись висунув проти нього Кочубей.

Палія відправляють на каторгу.

XVIII—XXIII

Цар Петро I вимагає від Мазепи та України все більше. Безліч людей виїхала на будівництво північної столиці Санкт-Петербурга та загинула там. Гетьман незадоволений підлеглистю України. Він складає плани її визволення.

Карлу XII вже теж "Україна сниться". Він укладає згоду з Мазепою, щоб виступити проти Москви.

Цар Петро нарешті розуміє, що Несправедливо заслав на каторгу Івана Палія, вірного свого помічника, і жалкує за ним.

Російське військо б'ється зі шведсько-українським і розбиває його. Козаки б'ються з обох боків. Випущений царем Іван Палій намагається зупинити їх.

XXIV—XXVI

Мазепа опиняється у Молдавії. Йому соромно повернутися на рідну землю, хоча він тільки хотів здобути їй волю з-під російського ярма. Він так і вмирає на чужій землі.

Епілог

Кінець Мазепи безславний, хоча він був вірним сином України. Тепер Україна вільна, вона розквітла у повну силу.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Іван Мазепа, головний герой поеми, зображений як особистість суперечлива, але сильна. Поет не ідеалізує українського гетьмана, зображуючи не тільки позитивні його риси, але й негативні. Але він підкреслює віддану любов Мазепи до рідної землі та бажання все зробити для здобуття нею волі.

Можливо, Мазепа вибрав не той шлях, який був потрібен за тих політичних умов. Та це була помилка звичайної людини. Він не був зрадником.